

Література:

1. Гришова І.Ю. Сучасне формування системи управління персоналом як конкурентної переваги національної економіки. / І.Ю. Гришова // Економічний форум. - 2016. - № 1. - С. 340-346.
2. Маковоз О.С. Корпоративна культура як складова управління підприємством / О.С. Маковоз // Проблеми та перспективи функціонування підприємства та підприємництва. – 2011. – № 2. – С. 187–191.

Коваленко С.В.

асистент

*Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна*

ЯКІСТЬ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО-ІНТЕГРОВАНИХ СТРУКТУР АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Для економіки України поширення інноваційно-інтегрованих структур є першочерговою основою посилення конкурентоспроможності національної економіки. Особливо актуальним це питання є для АПК, де поширення інноваційно-інтегрованих структур виступає як інструмент, що дозволить зупинити спад виробництва в сільському господарстві і створити передумови для його зростання.

Як свідчить зарубіжний досвід [1], поширення таких форм господарювання має ряд переваг не лише для відокремлених суб'єктів господарювання, а й економіки країни в цілому, її національної безпеки, адже дає змогу таким суб'єктам забезпечити їх сталий розвиток та зміцнити конкурентні позиції шляхом підвищення продуктивності праці.

Оскільки основною передумовою виникнення інтегрованих структур, незалежно від сектору є, в першу чергу, їх якісне забезпечення, яке здатне генерувати інноваційні ідеї та продукувати нові товари та послуги, здійснювати трансфер технологій, то аспект якості трудового потенціалу є вкрай актуальним для АПК.

Формування інноваційно-інтегрованих структур потребує забезпечення кадрами з високим рівнем освіти, кваліфікації, достатньої мотивації та бажання працювати у сільському господарстві. На жаль, незважаючи на високий рівень безробіття в сільській місцевості, який теоретично повинен бути резервом для розширення виробництва і економічного зростання, інтегровані структури зіштовхуються з серйозними проблемами в пошуку кадрів. Зокрема, більшість з них, орієнтована на молодь, як кадри, які здатні більш швидко навчатися і переймати прогресивний досвід господарювання, є більш мобільними та ініціативними [2].

У більшості випадків, не знаходячи таких кадрів в місцях розташування підприємства, керівництво готове фінансувати програми з організації робіт вахтовим методом, а також програми з переселення на постійне місце проживання фахівців з інших регіонів та забезпечення їх житлом. Таким чином, у сільській місцевості досить багато безробітних і в той же час на роботу у високотехнологічну, високоефективну фірму найняти нікого. В результаті, економічно активне населення сільської місцевості характеризується: низьким рівнем життя, високою часткою бідного населення, високим рівнем безробіття, низькою часткою молоді в структурі населення, найбільш ініціативна і працездатна частина якої не планує працювати в сільському господарстві

та отримувати агрономічну освіту, низькою тривалістю життя та високим рівнем смертності працездатного населення.

Аналізуючи загальну чисельність наявного населення України, спостерігаємо наступне: станом на 1 січня 2017 р. - 42584,5 тис. осіб, в тому числі міського 29482,3 тис. осіб або 69,2% і сільського відповідно 13102,2 тис. осіб або 30,8%, що у порівнянні з 1991 роком, на 9359,9 тис. осіб менше [3]. Проте слід відмітити, що таке скорочення відбувається в результаті зменшення абсолютної і відносної кількості як міського, та і сільського населення.

В Україні проблеми трудової міграції є особливо гострими й неоднозначно впливають на рівень зайнятості та безробіття населення. З одного боку, триває виїзд висококваліфікованої робочої сили, найосвіченішої її частини, а також працездатного населення із західних регіонів (регіонів високого безробіття) до країн із вищим рівнем життя. З іншого боку, експортуючи робочу силу до розвинених країн, Україна імпортує іноземних робітників зі слаборозвинених країн, чия працю нині використовують на непрестижних роботах із важкими умовами та ручною працею.

Визначальний вплив на зайнятість населення у сільській місцевості справляє саме розвиток аграрного сектору економіки.

Чисельність зайнятого економічно-активного населення працездатного віку зменшилась на 816,8 тис. осіб або 14,4% (з 5671,4 тис. осіб – у 2005 р. до 4854,6 тис. осіб – у 2016 р.), що свідчить про погіршення демографічної структури носіїв трудового потенціалу села. Якщо у 2005 р. кожен 7-й носій трудового потенціалу був старше працездатного віку, то у 2016 р. – кожен 23-й. Кількісні та структурні зміни економічно активного населення села зумовлені як демографічними, так і соціально-економічними наслідками ринкових перетворень в економіці країни загалом [4].

До негативних змін у складі трудового потенціалу слід віднести збільшення кількості безробітних осіб на 37,7%, з 400,9 тис. осіб у 2005 р. до 550,3 тис. осіб у 2016 р., що свідчить про негативні тенденції у використанні трудового потенціалу сільського населення.

Більше того, аналізуючи середньомісячну номінальну заробітну плату штатних працівників за видами економічної діяльності, варто відмітити, що остання для сфери сільського господарства станом на кінець 2016 року становила 3916 грн., що становило 75,6% від середньомісячної заробітної плати в цілому по економіці України. Проте, незважаючи на те, що заробітна плата зростала у динаміці (з 1430 грн. у 2010 році до 3916 у 2016 році), її абсолютне значення є одне з найнижчих, після сфери тимчасового розміщення й організації харчування, значення заробітної плати якої становило 3505 грн. у 2016 році [5].

Однією із переваг інтегрованих структур, незалежно від видів діяльності, є інвестиційна привабливість. Саме незначний обсяг інвестицій притаманний сфері сільського, лісового та рибного господарства, зокрема: 502,2 млн. дол. США прямих інвестицій у початку 2016 року, що становить 1,3% від загального обсягу та 50484 млн. грн. капітальних інвестицій, що становить лише 14,1 % від загального обсягу інвестицій у 2016 році, відображає необхідність впровадження нових форм господарювання, які є більш ефективними в сучасних умовах [5]. Більше того, слід зазначити, що частка у загальному обсягу прямих інвестицій має негативну тенденцію: 1,7 % - у 2010 році до 1,3 % у 2016 році.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що саме створення високотехнологічних робочих місць на основі формування інноваційно-інтегрованих структур забезпечить поліпшення ситуації в агропромисловому секторі економіки України, що є вкрай необхідним для посилення його конкурентних позицій на глобальному ринку.

Отже, спостерігаємо, що вплив глобалізаційних процесів на структуру й динаміку зайнятості населення в Україні поки що має здебільшого негативне забарвлення, що виявляється в нераціональній структурі зайнятості, у високому рівні прихованого безробіття, в деінтелектуалізації праці, в недостатньому попиті на працю у сфері високих технологій, у відпливі висококваліфікованої частини трудового потенціалу і багатьох інших причинах. Окрім того, депопуляризація зайнятості в сільській місцевості призвела до того, що економічно зайняте населення є некваліфіковане, не здатне до самовдосконалення чи безперервної освіти з огляду на відсутність зворотного зв'язку з такими процесами, що, в результаті, стримує формування агрохолдингів чи інших інноваційно-інтегрованих структур міжнародного рівня.

Таким чином, якісному забезпеченню інтегрованих структур перешкоджають такі соціально-демографічні проблеми, як низький рівень життя, висока частка бідного населення, високий рівень безробіття, низька тривалість життя і високий рівень смертності працездатного населення. Вирішити завдання якісного забезпечення інтегрованих структур не просто, але можливо, реалізувавши наступний комплекс заходів: підвищення рівня заробітної плати яку інтегровані структури можуть виплачувати; орієнтація на випускників ВНЗ регіону, вихідців із сільської місцевості, яких на відміну від міської молоді ще приваблює сільський спосіб життя; ефективна професійна орієнтація в рамках шкільної програми; організація ефективної системи професійного розвитку на підприємствах та стимулювання працівників до підвищення свого професійного-кваліфікаційного рівня; поліпшення соціальних та побутових умов; популяризація сільського способу життя в засобах масової інформації.

Незважаючи на значну кількість проблем в області якісного забезпечення інтегрованих структур, в основному ресурсного характеру, запропонований комплекс заходів дозволить створити умови для нарощення якісного потенціалу сільських територій, що особливо важливо для формування інноваційно-інтегрованих структур на відповідних територіях.

Література:

1. Левченко О.М. Економічний механізм розвитку інтегрованих структур в аграрному секторі економіки [Електронний ресурс] / О.М. Левченко // Економіка аграрного сектору. – Режим доступу: http://chteiknteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2013/v4/NV-2013-V4_16.pdf
2. Коваленко С.В. Соціально-економічні передумови кадрового забезпечення інтегрованих структур в АПК: стан та перспективи розвитку в міжнародному контексті / С.В. Коваленко, І.О. Царенко // Наукові праці Центральноукраїнського національного технічного університету: Економічні науки. – Кропивницький: ЦНТУ, 2017. – Вип. 32. – С. 140-151.
3. Демографічна ситуація в Україні у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2017/dem_2016.pdf
4. Статистичні щорічники України за 2005, 2016 рр. – К.: Державна служба статистики України.
5. Сільське господарство України. Статистичний збірник / Державна служба статистики України. – К., 2017. – 246 с.

